

Aan: de gemeenteraad

Datum: 21 maart 2023

Betreft: Evaluatie afvalbeleid Cranendonck

Bijlage(n): Beleidsevaluatie uitgevoerd door de Afvalspiegel

Portefeuillehouder: K. Boonen

**Zaaknummer**

2023-354095

**Bezoekadres**

Capucijnerplein 1  
6021 CA Budel

**Postadres**

Postbus 2090  
6020 AB Budel  
[www.cranendonck.nl](http://www.cranendonck.nl)

**Contactpersoon**

F van Loon  
T:  
E: [f.vanloon@cranendonck.nl](mailto:f.vanloon@cranendonck.nl)

Beste dames/heren,

Het huidige afvalbeleid van de gemeente Cranendonck is vastgesteld voor de periode 2017-2022. In het huidige beleid wordt de doelstelling nagestreefd die in 2015 is vastgesteld door de landelijke overheid. Gemeenten hebben de opdracht gekregen om in 2020 nog maar maximaal 100 kilogram restafval per inwoner per jaar over te houden, met een doorontwikkeling naar maximaal 30 kilogram in 2025 (programma van Afval naar Grondstoffen VANG). Deze doelstelling is gericht op het reduceren van de hoeveelheid restafval en een verhoging van het scheidingspercentage. Hiermee wordt hergebruik van grondstoffen nagestreefd en onnodige verbranding van grondstoffen voorkomen. De gemeente Cranendonck heeft zich in haar afvalbeleid gecommitteerd aan deze doelstelling. Concreet zijn de gehanteerde uitgangspunten hierbij:

- Verminderen van de hoeveelheid restafval naar 100kg in 2020 en 30kg in 2025;
- Behalen van een scheidingspercentage van minimaal 75%;

Om de vooruitgang richting de beleidsdoelstellingen te evalueren en na te gaan of de doelstellingen nog actueel zijn, is er een beleidsevaluatie uitgevoerd. Deze evaluatie is opgesteld door de Afvalspiegel met behulp van door gemeente aangeleverde data. Er is gekozen om op basis van de inzamelcijfers 2022 tot een evaluatie te komen, gegeven dat de inzamelresultaten in de jaren 2020 en 2021 wezenlijk zijn beïnvloed door zowel de coronaperiode als door de pilot met de tariefzak. In deze raadsinformatiebrief is de ambtelijke interpretatie van de belangrijkste conclusies weergegeven. Wij verzoeken u nadrukkelijk het volledige rapport te raadplegen en uw eigen mening te vormen.

**Resultaten externe evaluatie**

De resultaten van de gemeente Cranendonck worden beschreven aan de hand van de volgende drie pijlers: service, milieurendement en kosten. Deze pijlers komen overeen met de pijlers die worden gehanteerd in het afvalbeleid.

**1. Serviceniveau**

Het serviceniveau heeft betrekking op het voorzieningenniveau voor de inzameling van de verschillende afvalsoorten. Het betreft hierbij het inzamelmiddel dat wordt gebruikt en de ledigingsfrequentie. In het beoordelen van het voorzieningenniveau is

er gekeken naar de manier van inzamelen in vergelijking met overige gemeenten. Het enquêteren van inwoners van de gemeente Cranendonck valt buiten de scope van deze evaluatie.

### **Belangrijkste resultaten service:**

1. De voorzieningen voor het PMD, papier, glas, textiel en luiers zijn zoals gebruikelijk in de meeste gemeenten.
2. De ledigingsfrequentie van eens per acht weken op het fijn restafval vindt nog maar op zeer beperkte schaal plaats in Nederland. In dit opzicht heeft Cranendonck een lager serviceniveau dan de meeste gemeenten in Nederland. De meeste gemeenten hanteren een inzamelfrequentie van eens per twee weken, maar de laatste jaren vindt een inzamelfrequentie van eens per 3 of 4 weken steeds meer toepassing. In het afvalbeleid 2017-2022 werd de verkleining van het inzamelmiddel voor het restafval als voornaamste middel gezien voor het reduceren van het restafval. Hierin werd een kleinere container of een tariefzak als optie geopperd. Eind 2020 is er een pilot gestart waarbij de tariefzak werd geïntroduceerd als alternatief inzamelmiddel. Aanvullend werd de ledigingsfrequentie van het restafval verlaagd van eens per vier weken naar eens per acht weken en werden de ledigingstarieven verhoogd. De frequentie en tarieven zijn in stand gebleven, terwijl de tariefzak momenteel niet meer als inzamelmiddel wordt gebruikt. Vanuit serviceniveau bekeken is een verhoging van de frequentie een vooruitgang voor de inwoners. Echter heeft dit een belangrijk effect op de hoeveelheid restafval (hogere frequentie leidt tot meer restafval).
3. Het gehele jaar wekelijks inzamelen van het GFT vindt op zeer beperkte schaal plaats. In dit opzicht heeft Cranendonck een hoger serviceniveau dan de meeste gemeenten in Nederland. De meeste gemeenten hanteren een inzamelfrequentie van eens per twee weken, waarbij sommige gemeenten gedurende een beperkte periode (meestal de zomermaanden) overschakelen naar een wekelijkse inzameling.
4. De openingstijden van de milieustraat zijn met 18 uur per week ruim en er is een mogelijkheid voor inwoners om grof afval aan huis te laten ophalen.

### **2. Milieurendement:**

Bij het beoordelen van het milieurendement is er gekeken naar de hoeveelheden die zijn ingezameld per afvalstroom, alsmede de kwaliteit en de mate waarin verschillende herbruikbare afvalstromen gescheiden worden ingezameld. Een hoog aantal kilogram PMD of GFT per inwoner is bijvoorbeeld niet per definitie positief. Het kan zijn dat een groot gedeelte van het tonnage wordt afgekeurd en niet voor recycling in aanmerking komt door een te hoge mate van vervuiling. In dit geval zou een lager aantal kilogram tot een beter milieurendement leiden wanneer hier geen sprake is van afkeuring.

We maken onderscheid tussen fijn huishoudelijke afvalstromen (fijn restafval, GFT-afval (groente- fruit- en tuinafval), papier, PMD (kunststof verpakkingen, metalen verpakkingen en drankkartons), glas, luiers en grof huishoudelijke afvalstromen zoals inwoners die kunnen aanbieden op de milieustraat. In de vergelijking met andere gemeenten is er gebruik gemaakt van de inzamelcijfers die het CBS jaarlijks publiceert. Enkele kanttekeningen hierbij zijn:

1. Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor het aanleveren van de cijfers. Hierbij kan er sprake zijn van verschillende interpretaties of verschillende manieren van berekenen. Ter illustratie: het tonnage grof tuinafval dat in Cranendonck wordt ingezameld betreft het tuinafval dat op de milieustraat wordt ingeleverd. Het tuinafval dat in het gemeentelijk groenonderhoud vrijkomt wordt apart afgevoerd en maakt hier dus geen onderdeel van uit. Bij andere gemeenten is er sprake van een veel hoger tonnage tuinafval dat

- wordt ingezameld, maar wij weten dat hier soms geen onderscheid wordt gemaakt tussen particulier- en gemeentelijk groenafval. De resultaten zijn daardoor lastig te vergelijken met elkaar.
2. In de cijfers wordt niet gecorrigeerd voor vervuiling van de afvalstromen. De zuiverheid van de gescheiden stromen bepaalt de mate waarin het kan worden hergebruikt. Het CBS rapporteert enkel de gewichten die zijn ingezameld. Wat de vervuilingsgraad van deze afvalstromen is en of er afkeur plaatsvindt, wordt niet gerapporteerd. Een gemeente kan dus meer kilo PMD per inwoner inzamelen, maar als dit betekent dat een groot deel van het PMD wordt afgekeurd dan is dit vanzelfsprekend niet wenselijk.
  3. Vergelijking 2022 met cijfers 2021: De inzamelcijfers van Cranendonck hebben betrekking op het jaar 2022. We vergelijken deze met de meest recente gegevens van andere gemeenten die door het CBS zijn gepubliceerd, welke betrekking hebben op het jaar 2021. Dit heeft geen grote invloed op de beoordeling van de resultaten, maar zal er bijvoorbeeld toe leiden dat Cranendonck een andere plek in de landelijke ranglijst van het restafval krijgt of dat de gemiddelden waarmee we vergelijken hoger of lager komen te liggen. Gezien er in 2021 relatief veel afval vrijkwam door het thuis werken en lockdowns als gevolg van corona, zullen de inzamelcijfers van andere gemeenten in 2022 naar verwachting lager liggen.

### **Belangrijkste resultaten milieurendement:**

1. Cranendonck scoort met 62 kilogram restafval per inwoner en 88% hergebruik fors beter dan het landelijk gemiddelde van weinig stedelijke gemeenten (139 kilogram restafval per inwoner). Er is in 2022 per inwoner 35 kilogram minder restafval ingezameld dan in 2019 (laatste volledige jaar voor de verlaging van de inzamelrequentie en verhoging van het ledigingstarief voor de restafvalcontainer). De landelijke doelstelling van 100 kilogram per inwoner wordt ruimschoots behaald, terwijl de doelstelling van 30kg in 2025 niet wordt behaald.
2. Gekeken naar het totaal restafval staat Cranendonck landelijk op plek 23 van de gemeenten met het minste restafval. Op fijn restafval scoren slechts zeven gemeenten beter. Uit de vergelijking komt naar voren dat het gemeenten zijn met een tariefzak (4 gemeenten) of een wijkcontainer waar betaald moet worden per inworp (3 gemeenten) die minder fijn restafval hebben dan Cranendonck.
3. Op grof restafval (milieustraat) scoort Cranendonck met 25,7kg per inwoner bovengemiddeld.
4. In 2022 is er 166kg GFT per inwoner gescheiden ingezameld. Het inzamelresultaat van het GFT ligt met 166kg boven het landelijk gemiddelde voor weinig stedelijke gemeenten (147 kilogram per inwoner). Er zijn geen GFT-vrachten afgekeurd. Dit betekent dat de GFT-stroom die wordt ingezameld zuiver is en goed gecomposteerd kan worden.
5. Het inzamelresultaat van PMD ligt boven het landelijk gemiddelde voor weinig stedelijke gemeenten (30 kilogram per inwoner). Cranendonck heeft geen afgekeurde PMD-vrachten en het PMD in Cranendonck is minder vervuild dan gemiddeld in gemeenten die met een transparante zak inzamelen.
6. Op de afvalstromen glas, papier, textiel, luiers en klein chemisch afval wordt een hoog potentieel gescheiden ingezameld.

### **3. Kosten:**

Voor het effect op het prestatiegebied kosten is gekeken naar de tarieven per lediging, het vastrecht, de gemiddelde heffing en de ontwikkeling en dekking van de kosten van de afvalinzameling- en verwerking. Vergelijking van de hoogte van de afvalstoffenheffing in Cranendonck met die in andere gemeenten is niet zinvol en daarom ook niet gemaakt. Het kan per gemeente sterk verschillen welke kostenposten wel of niet in de heffing worden meegenomen. Ook is het niet

inzichtelijk of er tekorten worden gerealiseerd op de afvalstoffenheffing. Bovendien zijn er gemeenten die er structureel voor kiezen de heffing niet 100% dekkend te maken en het overige deel te financieren uit de algemene middelen.

#### **Belangrijkste resultaten kosten:**

1. Met een ledigingstarief van €14 en €24 voor de restafvalcontainer (afhankelijk van formaat) zit Cranendonck aan de bovenkant van wat gangbaar is in Nederland. Het ledigingstarief bepaalt in belangrijke mate het aanbod van het fijn restafval. Hoe hoger het ledigingstarief, hoe minder fijn restafval huishoudens aanbieden.
2. Ook het ledigingstarief van het GFT (€2,75 en €3,75) zit aan de bovenkant van wat gangbaar is in Nederland.
3. In 2022 is van alle uitstaande restcontainers 34% nooit aan de straat gezet om te worden geleegd. Voor de GFT-containers is dit een percentage van 13%. Dit betekent dat deze huishoudens gebruik maken van andere voorzieningen om zich van hun afval te ontdoen. De gemeente loopt hierdoor variabele inkomsten mis, maar heeft ook geen kosten voor het inzamelen en verwerken van dit afval. Het percentage nulaanbieders ligt in de meeste diftar-gemeenten tussen de 10 en 20%.

#### **Ambtelijke conclusie en belangrijkste knoppen om aan te draaien**

Cranendonck heeft in de afgelopen twee jaar grote stappen gemaakt in het reduceren van de hoeveelheid fijn restafval, van 71kg per inwoner per jaar in 2019 naar 37 kilogram in 2022. De manier waarop deze resultaten zijn behaald is uniek in Nederland. Cranendonck heeft een ledigingsfrequentie van eens per acht weken en daarnaast worden, landelijk gezien, hoge tarieven per lediging aangehouden. Dit beleid werkt als we kijken naar de inzamelresultaten, maar er kan voorzichtig worden geconcludeerd dat we aan de grenzen zijn beland van wat er mogelijk is. Het nog verder verhogen van de ledigingstarieven of het verder verlagen van de inzamelfrequentie van het restafval lijken beiden geen optie en zullen naar verwachting niet leiden tot een verdere reductie van de hoeveelheid restafval.

In het landelijk beleid vindt momenteel een verschuiving plaats, waarbij de 30kg in 2025 wordt losgelaten. Het reduceren van de hoeveelheid restafval is nog altijd een belangrijk doel, maar aanvullend wordt het behouden van, of toewerken naar, kwalitatief goed gescheiden afvalstromen een belangrijk doel. In Cranendonck zijn de gescheiden afvalstromen momenteel van goede kwaliteit, er wordt geen afval afgekeurd als gevolg van vervuiling.

Er zijn een aantal knoppen waaraan kan worden gedraaid en waar ambtelijk toekomst in wordt gezien. Hierbij dient vooraf de winstwaarschuwing te worden gegeven dat de verbetering op milieurendement minimaal zal zijn en dat het merendeel van de verbeteringen in service zullen leiden tot kostenverhoging. Deze knoppen zijn (niet op volgorde van belang weergegeven):

1. Ondergrondse glascontainers: Het vervangen van de bestaande bovengrondse glascontainers door ondergrondse alternatieven heeft geen effect op het inzamelresultaat. Het is een investering die leidt tot een verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte. De ondergrondse glascontainers zijn voorzien van geluiddempende wanden en bodem. Hierdoor zal de overlast van vallend glas in een container worden verminderd.
2. Samenwerking Verderest: een verdere samenwerking met stichting Verderest om naar een circulaire ambachtscentrum toe te werken. Door een combinatie te zoeken tussen milieustraat, kringloopcentrum, (de)montage activiteiten en een educatiecentrum kunnen mogelijk meer spullen worden hergebruikt.
3. Hoogbouw GFT: een deel van de hoogbouwlocaties in Cranendonck heeft momenteel geen GFT-container in verband met ruimtegebrek. Er kan onderzocht

worden om welke locaties dit gaat en welke oplossingen hiervoor beschikbaar zijn. Hierbij kan er gedacht worden aan verzamelcontainers in verschillende vormen inbandig of in de openbare ruimte.

4. Nulaanbieders: er kan aanvullend onderzoek worden gedaan naar de nulaanbieders en de achterliggende redenen. Deze nulaanbieders zijn waarschijnlijk de inwoners die hun afval niet goed scheiden. Consequentie van de nulaanbieders is dat de gemeente hierdoor inkomsten misloopt. Aan de andere kant wordt dit afval niet afgevoerd via de gemeente en hoeft Cranendonck ook niet de verwerkingskosten te betalen
5. Zwerfafvalpakkers (ZAPpers): Door de vrijwilligers te blijven faciliteren, motiveren en informatie van hen te gebruiken in de aanpak van zwerfafval kan er worden toegewerkt naar een schonere leefomgeving.
6. Milieustraat: ruim 40% van het huishoudelijk restafval dat wordt ingezameld is grof huishoudelijk restafval, afkomstig van de milieustraat. Er zijn verschillende manieren waarop een verdere scheiding mogelijk kan worden behaald. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan betere communicatie (borden), actievere rol van het personeel op de milieustraat, gescheiden stromen goedkoper maken of een afgifteloket van de kringloopwinkel op het terrein van de milieustraat.
7. Bladkorven of gratis tuin afval milieustraat: in het verleden zijn de bladkorven in de gemeente afgeschaft wegens vervuiling en is de gratis periode voor het ledigen van het GFT geïntroduceerd. Het herintroduceren van bladkorven of het introduceren van een nultarief voor tuinafval op de milieustraat kan worden overwogen vanuit serviceoogpunt.
8. Kroonringen voor het PMD: door kroonringen aan lantaarnpalen te bevestigen kunnen de PMD-zakken van de grond worden opgehangen. Dit voorkomt dat ongedierte bij de zakken kan en dat zakken wegwaaien. Nadelig gevolg kan zijn dat zakken een aantal dagen voor de inzameldag al aan de ringen worden gehangen.

### **Knoppen die worden afgeraden:**

1. Nascheiding: de afweging bron- of nascheiding is bij veel gemeenten een terugkomende discussie. Vanuit serviceoogpunt kan nascheiding interessant zijn omdat men het PMD niet meer apart hoeft te houden van het restafval. Met name in gemeente met veel vervuiling in het PMD en een hoge ledigingsfrequentie op het restafval (of brengcontainers) is dit het overwegen waard. Los van de effecten op kosten en de technische mogelijkheden, zal de hoeveelheid gescheiden PMD halveren wanneer er wordt overgegaan op nascheiding. Daarnaast zal de ledigingsfrequentie van het restafval terug moeten naar eens per twee weken en is een prijsprikkel op het restafval niet meer mogelijk. Geredeneerd vanuit milieurendement staat dit lijnrecht tegenover de doelstellingen die wij nastreven.
2. Container voor PMD: uit landelijk onderzoek blijkt dat de transparante PMD-zak het inzamelmiddel is met de minste vervuiling. Het introduceren van een container voor het PMD zal leiden tot een toename in vervuiling en afgekeurde vrachten. Dit werkt kostenverhogend en is ook vanuit het milieurendement niet wenselijk.

### **Vervolgproces**

Het volledige evaluatierapport is als bijlage bij deze raadsinformatiebrief toegevoegd. Wij willen u verzoeken het rapport te raadplegen en uw eigen mening over de resultaten te vormen. Op 16 mei wordt er een raadsinformatieavond georganiseerd waarin de resultaten van deze evaluatie en de vervolgstappen richting een actualisatie van het afvalbeleid worden besproken. Wij verzoeken u om eventuele vragen of opmerkingen uiterlijk 1 mei naar [griffie@cranendonck.nl](mailto:griffie@cranendonck.nl) te sturen zodat wij deze mee kunnen nemen in de presentatie.

Met vriendelijke groet,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN CRANENDONCK,  
De secretaris, De burgemeester,

E. Jacobs

F.A.P. van Kessel